

Алекса Ћилас у тексту "Патриотизам као одбачена мудрост" није ни покушавао да се осврне на моју основну примедбу да је без икаквих озбиљних аргумената оптужио Борислава Пекића као заступника најприземнијег српског национализма. То спада у рубрику "мање познати Пекић" судећи по ставовима Алексе Ћиласа које он само у широј и претенциознијој верзији понавља, настојећи да открије скривено националистичко лице Борислава Пекића. Ја нисам устао у одбрану Борислава Пекића јер писца и интелектуалца какав је он био најбоље брани његово грандиозно, непоновљиво литерарно дело али и његова доследност, моралност и принципијелност. Није овде реч о мојим љутитим замеркама већ о суочавању са неаргументованим и неутемељеним подметањима Алексе Ћиласа које је додатно изнео у свом одговору.

Овакав приступ може се видети у његовој тврдњи да је Борислав Пекић желео да буде виђен као неко ко је своје ставове и уверења дуго промишљао и ретко мењао. Ко и мало познаје литерарни опус Борислава Пекића али и његове есеје о политици и идеологијама зна да је он имао изузетно развијен иронијски однос према историји и политици, што је укључивало и својеврсну релативизацију и деконструкцију владајућих и доминантних идеолошких догми. То чак признаје и Алекса Ћилас, али не пропушта да каже да је поред принципијелног и доследног Борислава Пекића постојао његов добро прикривени алтер его који је изашао на површину осамдесетих када је на видело избио његов национализам који је одбацивао и на рафиниран начин исмевао. Да нема идеолошке и денунцијантске истрајности Алексе Ћиласа у откривању српског национализма не бисмо знали да је Борислав Пекић представљао у ствари прикривеног, рафинираног националисту, скривеног иза свог иронијског односа према том истом национализму који је доводио у питање. Како неко у исто време може бити националиста а да је при томе написао стотине сјајних страница на којима је спровео далекосежну демистификацију и демитологизацију (не само) српске историје? Међутим, Алекса Ћилас у својим подметањима иде даље тврдећи да су у „Европи у деветнаестом и двадесетом веку многи интелектуалци у младости били ауторитарни елитисти да би касније постали ратоборни националисти. И Борислав Пекић неће бити изузетак“. То је покушај да се Борислав Пекић сврста у фалангу наших мрачних и злокобних, ратоборних националиста. И за овакву непримерену тврдњу као и за остала подметања Алекса Ћилас једноставно нема никакав ваљан аргумент већ је реч о његовој тежњи да дефинитивно херостратски раскринка Борислава Пекића као ратоборног националисту. Он покушава да га прогласи и жигоше као прикривеног српског националисту који је у ствари давао интелектуалну подршку владајућој политици деведесетих година. То се уклапа у намеру Алексе Ћиласа да у његовом писанију препознамо и откријемо мање познатог Пекића. У ту сврху ће и његову блискост са Добрицом Ћосићем, улазак у САНУ и Крунски Савет користити као „аргументацију“ да је Борислав Пекић непоправљиви српски националиста, монархиста и десничар а да је његово схватање историјског романа, посебно његове улоге у животу народа, традиционално, чак конвенционално, старомодно. То је заиста велико и епохално књижевно-теоријско откриће Алексе Ћиласа у које вероватно верује само он, јер управо је књижевно бављење Борислава Пекића историјом најлуциднији пример неконвенционалног, модерног и нетрадиционалног приступа историјским догађајима као еминентној литерарној грађи.

Управо је Пекић од историје успевао да начини најчудеснију литературу. О томе најбоље сведоче Златно Руно, Сентиментална повест Британског царства, али и његови многобројни литерарни записи и есеји. Ћилас се усудио да напише да ће „Пекић уместо да дубоко промишља стварност, антиципира догађаје и предлаже паметна решења, уместо да буде заточник и учитељ мудре српске политике - понудити халуцинације и егзалтације“. Ове тврдње само показују да Алекса Ћилас мора изнова да прочита Пекићеве књиге да би коначно схватио једноставну чињеницу да он никада није сматрао да писац треба да предлаже паметна решења и буде заточник и учитељ мудре српске политике. Рећи да је Пекић нудио халуцинације и егзалтације спада већ у сферу најгрубљих идеолошких дисквалификација и показују до које мере иде политичка и идеолошка острашћеност човека који покушава да докаже немогуће. Али и Алекса Ћилас зна да је у јаловим настојањима да нам разоткрије скривени Пекићев ратоборни национализам ипак претерао, јер каже да га обузима сумња да је можда Пекићевој опасци о Стојадиновићу придао већи значај него што она то заслужује. Али та недоумица кратко је трајала, јер је ипак успео да пронађе Пекићеву исповест о његовом младалачком ангажману због којег је провео пет година у затвору - „С једне стране смо имали десни фанатизам, јер морам признати, ми смо били фанатици, не гори од комуниста. То је била беспштедна битка“. На овај начин Алекса Ћилас као да оправдава репресију којој је био изложен Пекић као деветнаестогодишњак. Десно опредељеним фанатизма тако је следовао једини могући одговор државе коју су тада водили без много милости леви фанатици. Једноставна формула идеологије и историје. Борислав Пекић је оправдано платио свој политички ангажман у беспштедној идеолошкој борби, његова невоља је само у томе што је био на губитничкој страни.

Врхунац идеолошке дисквалификације којом се служи Алекса Ћилас садржана је у његовој тврдњи да је јавним деловањем Борислав Пекић помагао Слободану Милошевићу, без обзира што му је био жесток политички противник, јер је често без имало дилеме и на врло оштар начин пропагирао управо оно што је Милошевићев режим радио и говорио. Очигледно је да Алекса Ћилас има велики проблем са логичним и консеквентним закључивањем. Јер, шта би се дешавало да Борислав Пекић није био жестоки противник Милошевићевог режима, онда би, следећи специфичну логику Алеске Ћиласа, био гласноговорник једне ратне националистичке политике коју је иначе тако жестоко доводио у питање. То је заиста немогућа и парадоксална позиција коју изнова може да дефинише и разумева само Алекса Ћилас. Јер, опет се поставља исто питање - како неко може бити у исто време неоспорни жестоки противник једног режима и његова ударна пропагандна песница? Посебно када је писац Борислав Пекић у питању, јер он се никада није ни бавио политичком пропагандом што се јасно може видети у његовим политичким списима, есејима и дневничким записима. Покушавајући да додатно појача своју „аргументацију“ Ћилас позива у помоћ и кафанско сведочење Видосава Стевановића који је такође открио Пекићев национализам и нетолерантност али и његову спремност да буде део ратнохушачке политике. Заиста, Борислав Пекић је изразио свој добро закамуфлирани национализам када је, како то тврди Алекса Ћилас, изјавио да „ниједан британски извештач не јавља да се у тој српској провинцији, настањеној управо стога претежно Албанцима, над Србима врши геноцид“. Заиста

неопростив је грех тврдити да се над Србима на Косову и Метохији спроводи геноцид, то је збиља врхунац национализма Борислава Пекића. Алекса Ћилас, уз све наведене оптужбе и идеолошке дисквалификације, не пропушта да напомене да му је Пекић открио рат. Заиста је жалосно прочитати да ништа друго овај будни идеолошки чувар није успео да открије у дружењу са Бориславом Пекићем.

У књизи дневничких записа „Живот на леду“ Пекић се, на себи својствен, луцидан и демистификаторски начин, позабавио и књигом Милована Ћиласа „Власт“ и контроверзном природом његовог дисиденства. Ова књига је вероватно један од пресуднијих разлога за овакву провалу неаргументованих, неприличних и хајкачких напада Алексе Ћиласа. При томе је Пекићева позиција кристално јасна. “Моја највећа освета је у томе што ме никада нису успели приморати да их мрзим. Презира је било. Презир је био моја победа, али тај презир био је и мој пораз. Јер су ме на тај презир они натерали и тиме стварали ситуације у којима сам био приморан да презирем и себе“.